

М.А. Салюк, О.С. Ковальчук

E-mail: nestenovo@ukr.net, olenakovalchuk@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МЕТАКОГНІТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ЕМОЦІЙНИМ СТАВЛЕННЯМ ДО ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

В сучасному світі створення умов для ефективного самокерування пізнавальною діяльністю суб'єкта навчання набуває особливої значущості. Усвідомлення суб'єктом себе як активної фігури процесу пізнання актуальне не тільки з огляду на необхідність створення психологічних передумов для здобуття освіти впродовж життя, а й з точки зору збереження психологічного здоров'я і суб'єктивного благополуччя людини в умовах інформаційного перевантаження. Дистанційна форма навчання створює широкі можливості для підвищення ступеня автономності студента, прийняття ним відповідальності за результати організації власної пізнавальної діяльності. Як стверджують сучасні дослідники, існує закономірний взаємозв'язок між рівнем здатності до навчання, орієнтування в інформаційному просторі та рівнем розвитку метакогнітивних процесів людини [1]. Метакогнітивна компетентність виступає важливою передумовою успішності навчання, позитивного ставлення до навчального процесу, і одночасно розвивається в процесі спеціально організованої пізнавальної діяльності.

Метою даного дослідження є встановлення характеру взаємозв'язку між емоційним ставленням до навчання та метакогнітивною компетентністю студентів з досвідом проходження дистанційних навчальних курсів, оцінка можливостей прогнозування емоційного ставлення до навчального процесу студентів дистанційної форми навчання.

Гіпотезою дослідження виступає припущення про наявність позитивного кореляційного зв'язку між задоволеністю навчальною діяльністю в процесі дистанційної освіти, ступенем розвитку метапізнавальних процесів і властивостей особистості, та рівнем автономності навчальної діяльності студента.

Методики дослідження та його організація. В процесі дослідження було застосовано п'ять психодіагностичних методик.

1. Опитувальник метакогнітивної включеності в діяльність (Metacognitive Awareness Inventory) [1; 5].
2. Шкала самооцінки метакогнітивної поведінки ЛаКоста [1].
3. Методика діагностики рефлексивності (як базового регулятивного компоненту метакогніції [4]) (А. В. Карпов, В. В. Пономарьова).
4. Опитувальник «Автономність-залежність» (Г.С. Пригін) [3].

5. Опитувальник задоволеності навчальною діяльністю (Л.В. Міщенко) [2].

В якості досліджуваних виступали студенти з досвідом участі у дистанційних навчальних курсах (Prometheus, Coursera, Microsoft Virtual Academy, Універсаріум, Hexlet та інші). Досліджувані залучались на умовах добровільної участі за допомогою соціальних мереж «Facebook», «ВКонтакте».

Вік досліджуваних від 17 до 25 років, середній вік – 20,7. У дослідженні взяли участь 52 чоловіка та 41 жінка. Загальна чисельність вибірки – 93 людини.

Результати та їх обговорення. Результати кореляційного аналізу показників метакогнітивної компетентності, автономності стилю навчальної діяльності та задоволеності навчальним процесом представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 - Значення коефіцієнтів кореляції r-Пірсона між показниками метакогнітивної компетентності, автономності стилю навчальної діяльності та задоволеністю навчальним процесом

Показники	Показники метакогнітивної компетентності та автономності студентів			
	метакогнітивна включеність	метакогнітивна поведінка	рефлексивність	автономність
шкала задоволеності навчальним процесом	0,287**	0,166	0,249*	0,221*

Примітка: ** - коефіцієнти кореляції статистично значущі при $p < 0,01$

* - коефіцієнти кореляції статистично значущі при $p < 0,05$

Встановлено статистично значущі кореляційні зв'язки між показниками задоволеності навчальним процесом та метакогнітивною включеністю у діяльність ($p < 0,01$), рівнем рефлексивності ($p < 0,05$), рівнем автономності навчальної діяльності ($p < 0,05$).

Для оцінки можливостей прогнозування емоційного ставлення студентів до процесу навчання в дистанційній формі на основі показників метакогнітивної включеності суб'єкта в пізнавальну діяльність ми здійснили лінійний регресійний аналіз. В якості залежної змінної виступав показник задоволеності навчальним процесом, предикторною змінною ми обрали показник метакогнітивної включеності в діяльність, як один з параметрів метакогнітивної компетентності, що найбільш щільно корелює з емоційним ставленням до дистанційного навчання. Побудована кореляційно-регресійна модель виглядає наступним чином:

Задоволеність навчальним процесом = $2 + 0,287 * \text{метакогнітивна включеність}$

Результати регресійної статистики наведені в таблиці 2. Графічно результати регресійного аналізу представлені на рис. 1.

Таблиця 2 - Регресійна статистика для моделі взаємозв'язку задоволеності навчальним процесом з метакогнітивною включеністю в діяльність

Показники	Розраховане значення
R	0,287
R-квадрат	0,082
Нормований R-квадрат	0,072
Стандартна похибка	0,548
Коефіцієнт регресії	0,287
t-критерій Стьюдента	2,858
P-значення	0,005

Значення R-квадрату (коефіцієнту детермінації) дорівнює 0,082, тобто частка дисперсії показників задоволеності від навчального процесу, пояснена регресією, складає 8,2%. Розрахована регресійна модель є статистично значущою за критерієм F-Фішера ($F=8,168$, $p = 0,005$).

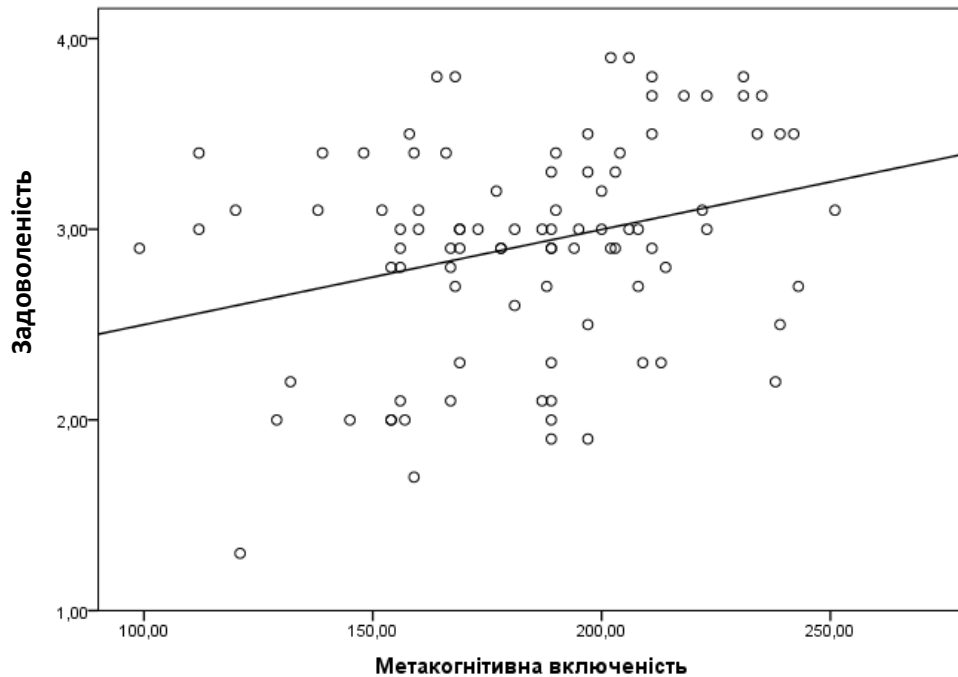

Рис.1. Кореляційно-регресійна модель для прогнозування показників задоволеності навчальним процесом в залежності від рівня метакогнітивної включеності в діяльність

Висновки. Таким чином, за результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Існують позитивні кореляційні зв'язки між задоволеністю навчальною діяльністю в процесі дистанційної освіти, ступенем розвитку метапізнавальних процесів і властивостей особистості та рівнем автономності навчальної діяльності студента.

2. Отримані результати дають можливість намітити шляхи прогнозування емоційного ставлення студентів дистанційної форми до навчального процесу та підвищення ефективності навчання за допомогою розвитку метакогнітивної компетентності та автономності суб'єктів пізнавальної діяльності.

Література:

1. Карпов, А. В. Психология метакогнитивных процессов личности / А. В. Карпов, И. М. Скитяева. – М.: Институт психологии РАН, 2005. – 320 с.
2. Мищенко Л. В. К проблеме диагностики отношения студентов к учебной деятельности / Л. В. Мищенко. // Вестник практической психологии образования. – 2007. – №3. – С. 122–128.
3. Реан А. А. Психология изучения личности / А. А. Реан. – СПб., 1999. – 288 с.
4. Metacognition: Cognitive and Social Dimensions / Ed. By V. Yzerbyt et al. – SAGE Publications., 2002. – 253 p.
5. Schraw G. Assessing metacognitive awareness / G. Schraw, R. Dennison. // Contemporary Educational Psychology. – 1994. – №19. – P. 460–475.